

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
“ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР”

КОНСПЕКТ

по учебната дисциплина „**ОСНОВИ НА ПРАВОТО**” специалности:
“**Стопанско управление**” и “**Публична администрация**”;
учебна 2009/2010 г., редовно обучение , I семестър

ТЕМА 1:

ОСНОВНИ ПОДХОДИ ПРИ ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПРАВОТО

Юридическият позитивизъм и социологическият подход в изследване на правото.
Правната област в социологическата структура на обществото.
Анализът на правото като единство на теория и емпирика.

ТЕМА 2:

ИСТОРИЧЕСКИ ПРЕДПОСТАВКИ И СЪВРЕМЕННИ ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ПРАВОТО

Институционализиране на правото като наука.
Характерни особености и главни представители на европейската правна мисъл. Характерни особености и главни представители на правна мисъл в САЩ.
Съвременни тенденции в развитието на правото.

ТЕМА 3:

ВЪЗНИКВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ПРАВНАТА СИСТЕМА В БЪЛГАРИЯ

Формиране на правната мисъл в България преди Освобождението.
Развитие на правната мисъл в България след Освобождението.
Институционализиране на националната правна система в България.
Национално законодателство и право на Европейския съюз

ТЕМА 4:

ПРАВНА СОЦИАЛИЗАЦИЯ И ПРАВНОРЕЛЕВАНТНО ПОВЕДЕНИЕ

Понятието култура в правната доктрина.
Правни образци и правни ценности.
Правна социализация и правнорелевантно поведение.

ТЕМА 5:

ПРАВО И ПРАВНОРЕЛЕВАНТНО ПОВЕДЕНИЕ

Понятие за социална група.
Социални групи и правнорелевантно поведение.

ТЕМА 6:

ЛИЧНОСТ И ПРАВНОРЕЛЕВАНТНО ПОВЕДЕНИЕ

Основни теории за човека и човешката натура.
Социологическата концепция за личността.
Социогенният елемент и интернализираните правни норми.
Личностни особености на правнорелевантното поведение.

ТЕМА 7:

ПРАВНО СЪЗНАНИЕ И ПРАВНОРЕЛЕВАНТНО ПОВЕДЕНИЕ

Обща характеристика на правното съзнание.
Структура и основни елементи на правното съзнание.
Правно съзнание и правнорелевантно поведение.

ТЕМА 8:

ПРАВОТО В СИСТЕМАТА ЗА СОЦИАЛЕН КОНТРОЛ

Съвременни концепции за социалния контрол.
Основни нормативни системи.
Специфика на правната принуда в системата за социален контрол.

ТЕМА 9:

ОБЩА ТЕОРИЯ НА ПРАВОТО

Право и правоотношение.
Правни норми и правни отношения.
Субекти на правото.
Юридическа отговорност.

ТЕМА 10:

МЕХАНИЗЪМ НА СОЦИАЛНОТО ДЕЙСТВИЕ НА ПРАВОТО

Обща характеристика на механизма на социалното действие на правото.
Правно информиране.
Психологическо въздействие на правото.
Реализация на правото.

ТЕМА 11:

УЧЕНИЕ ЗА КОНСТИТУЦИЯТА

Исторически корени на конституционализма.
Основни предпоставки за възникване на конституциите.
Понятие за конституцията. Юридически характеристики. Конституцията като основен закон.
Конституцията като върховен закон. Правна същност на преамбюла.
Непосредствено действие на конституционните разпоредби. Отменителен ефект.

ТЕМА 12:

КОНСТИТУЦИОННО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ

Исторически предпоставки за развитието на конституционализма в България. Значение на Търновската конституция. Обща характеристика на българските конституции. Основни принципи на Конституцията от 1991 г. Конституцията и европейските стандарти.

ТЕМА 13:

ПРЕДМЕТ, ИЗТОЧНИЦИ И СИСТЕМА НА ПУБЛИЧНОТО ПРАВО

Правото като единна система.
Отрасли на правото и критерии за разграничение.
Норми на публичното право - основни белези и особености.
Публичноправни отношения. Субекти на публичноправните отношения.
Източници на публичното право.

ТЕМА 14:

ПОЛИТИЧЕСКА СИСТЕМА

Понятие за политическа система.
Конституционни характеристики.
Гражданско общество.
Основни принципи на политическата система: Народен суверенитет; Разделение на властите; Законност;
Политически плурализъм.

ТЕМА 15:

ДЪРЖАВНАТА ВЛАСТ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Понятие и същност на държавата. Понятие за държавна власт.
Източник и субект на държавната власт. Форма на държавно управление и форма на държавно устройство.
Пряко осъществяване на държавната власт- понятие, форма и ред за осъществяване. Национален референдум. Местен референдум. Общо събрание на населението . Подписка.

ТЕМА 16:

ДЪРЖАВНИ ОРГАНИ

Принципът за разделение на властите. Функции на държавната власт.
Понятие за държавен орган. Видове държавни органи. Система на държавните органи в Република България- обща характеристика.

ТЕМА 17:

ИЗБИРАТЕЛНА СИСТЕМА

Същност и социално предназначение на изборите. Избирателна система и политическо представителство. Обективно избирателно право.
Субективно избирателно право. Конституционни принципи на избирателното право: общо избирателно право; равно избирателно право;пряко избирателно право; тайно гласуване.
Избирателни системи. Организация и провеждане на изборите.

ТЕМА 18:

КОНСТИТУЦИОННИ ОСНОВИ НА ПРАВНИЯ СТАТУС НА ГРАЖДАНИТЕ

Основни принципи на правното положение на гражданите. Равноправие. Хуманизъм. Демократизъм. Българско гражданство. Правна регламентация на българското гражданство. Основни права и основни задължения на гражданите. Класификация на правата и свободите. Лични права и свободи. Политически права и свободи на гражданите. Социални, икономически и културни права. Основни задължения.

ТЕМА 19:

НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Обща характеристика на Народното събрание. Структура на Народното събрание. Конституиране и срок на пълномощията. Правомощия на Народното събрание. Актове на Народното събрание. Правно положение на народния представител. Ред на дейност на Народното събрание. Заседания на Народното събрание. Законодателен процес. Парламентарен контрол.

ТЕМА 20:

ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКАТА

Държавен глава – правно положение. Избор на президент и вицепрезидент – условия и ред за избиране. Несъвместимост. Срок на пълномощията. Прекратяване. Последници. Правомощия на президента. Отлагателно вето – същност и предназначение. Актове на президента. Политическа отговорност на президента и вицепрезидента.

ТЕМА 21:

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

Министерски съвет – правна характеристика. Образуване на Министерския съвет. Конституционноправен статус на министър-председателя и на министрите. Правомощия на МС. Актове на МС. Служебно правителство.

ТЕМА 22:

СЪДЕБНА ВЛАСТ

Обща характеристика на съдебната власт. Основни принципи на организацията и дейността на съдебната власт. Система на органите на съдебната власт. Съд. Прокуратура. Следствени органи. Правен статут на съдиите, прокурорите и следователите. Висш съдебен съвет.

ТЕМА 23:

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Контрол за конституционност. Правна характеристика на Конституционния съд. Състав и конституиране. Вътрешна организация и автономност. Правомощия на КС. Ред на дейност на КС и актове. Правен статут на съдиите от КС.

ТЕМА 24:

СОЦИАЛНА ДЕВИАЦИЯ И НАКАЗАТЕЛНО ПРАВО

Социалната патология в правно-социологическата доктрина. Престъпност, организирана престъпност. Правният фактор и социалната девиация. Правни и извънправни механизми за преодоляване на социалната девиация. Предмет и обхват на наказателното право. Учение за престъплението и наказанието. Съвременни аспекти на противодействие на престъпността.

ТЕМА 25:

ЗАКОНОДАТЕЛЕН ПРОЦЕС

Обща характеристика на правотворчеството. Конституционни основи на законодателния процес. Правно-социологически параметри и емпирични характеристики на законодателния процес.

ЛИТЕРАТУРА :

А. ОСНОВНА

Нормативни актове:

1. *Конституция на Република България*
2. *Правилник за организацията и дейността на НС*
3. *Закон за допитване до народа*
4. *ЗИНП*
5. *Закон за местните избори*
6. *Закон за избиране на президент и вицепрезидент*
7. *Закон за местното самоуправление и местната администрация.*
8. *Закон за Конституционен съд*
9. *Закон за съдебната власт*

1. **Наумова, Ст. К. Пенева.** Основни въпроси на конституционното право. С., 2004 г.
2. **Наумова, Ст.** Правно-социологически параметри и емпирични характеристики на законодателната власт. С., Изд. на БАН, 2005 г.
3. **Наумова, С.** Социология на правото. С., ИК “Юриспрес”, 2000.
4. **Наумова, Ст.** Общественото мнение и конституцията. (В:) Глас за Конституцията, №1, 1992.
5. **Наумова, Ст.** Общественото мнение за изборителния закон. Правна мисъл, № 1/ 1991, с.56-63.
6. **Наумова, Ст.** Местното самоуправление в периода на преход в контекста на европейските стандарти. (В:) Администрация. Политика. Право № 1/1997.
7. **Наумова, Ст.** Основни въпроси на теорията и социологията на законодателния процес. (В:) Алтернативи, бр.7-8, 2001 г., с.83-86.
8. **Наумова, Ст.** Емпирични характеристики на законодателния процес. (В:) Право без граници, бр./2002 г., с.78-99.
9. **Спасов, Б.** Народно събрание. Парламентарно право. С., 1993.
10. **Спасов, Б.** Президентът на републиката (правно положение). С., 1992.

Б. ДОПЪЛНИТЕЛНА:

1. **Баламезов Ст.** Конституционно право. С., 1993.
2. **Бобчев, С.** Сборник на българските юридически обичаи. Пловдив, 1896.
3. **Вебер, М.** Социология на господството. Социология на религията. С., Изд. “Хермес –7”, 1993.
4. **Наумова, С.** Механизъм на социалното действие на правото. С., “Наука и изкуство”, 1988.
5. **Карагъзова-Финкова, М.** Американският и европейският модел на съдебен контрол за конституционност. С., 1994.
6. **Корнезов, Л.** Конституционни основи на гражданското съдопроизводство С., 1996.
7. **Спасов, Б.** Учение за конституцията. С., 1992.
8. **Сталев Ж., Н. Неновски.** Конституционният съд и правното действие на неговите решения. С., 1996.
9. **Фотев, Г.** Криза на легитимността. С., УИ “Св. Климент Охридски”, АИ “Проф. Марин Дринов”, 1999.
10. **Хаджийски, Ив.** Оптимистична теория на нашия народ. С., 1974.

СЪСТАВИЛ:

(проф. Стефка Наумова)